

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти
Кафедра початкової і спеціальної освіти

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «магістра»

на тему **«Розвиток вищих психічних процесів дітей з мовленнєвими порушеннями засобами казкотерапії»**

Виконала: здобувач вищої освіти
Групи Сол 22-М
заочного відділення
Спеціальність 016 Спеціальна освіта
Освітня програма Спеціальна освіта.
Логопедія
Мороз Наталія Олексіївна
Керівник: д-р пед.наук,
професор Шевченко Ю.М.

Рецензент: Солонська А.А.

Запоріжжя – 2023 року

АНОТАЦІЯ

У дипломній роботі на тему «Розвиток вищих психічних процесів дітей з мовленнєвими порушеннями засобами казкотерапії» розглядаються теоретичні та практичні аспекти застосування казкотерапії в роботі логопеда з дітьми з мовленнєвими порушеннями.

У теоретичному розділі дається аналіз особливостей розвитку вищих психічних процесів дітей з мовленнєвими порушеннями, сутності роботи логопеда, а також феномену казкотерапії як засобу розвитку вищих психічних процесів дітей з мовленнєвими порушеннями. Розглядаються критерії, показники та рівні розвитку вищих психічних процесів дітей з мовленнєвими порушеннями.

У дослідно-експериментальному розділі вивчається сучасний стан розвитку вищих психічних процесів дітей з порушеннями мовлення, розробляється зміст та організація розвитку вищих психічних процесів дітей з порушеннями мовлення засобом казкотерапії. Проводиться дослідження динаміки рівня розвитку вищих психічних процесів дітей з порушеннями мовлення засобом казкотерапії.

Аналіз отриманих результатів дослідно-експериментальної роботи дозволяє зробити висновок про те, що казкотерапія є ефективним засобом розвитку вищих психічних процесів дітей з мовленнєвими порушеннями.

Ключові слова: розвиток вищих психічних процесів, діти з мовленнєвими порушеннями, казкотерапія, логопед, дослідно-експериментальна робота.

ABSTRACT

The thesis on the topic «Development of higher mental processes of children with speech disorders by means of fairy-tale therapy» examines the theoretical and practical aspects of the use of fairy-tale therapy in the work of speech therapists with children with speech disorders.

The theoretical section provides an analysis of the features of the development of the higher mental processes of children with speech disorders, the essence of the speech therapist's work, as well as the phenomenon of fairy-tale therapy as a means of developing the higher mental processes of children with speech disorders. The criteria, indicators and levels of development of higher mental processes of children with speech disorders are considered.

In the research-experimental section, the current state of the development of higher mental processes of children with speech disorders is studied, the content and organization of the development of higher mental processes of children with speech disorders is developed as a means of fairy-tale therapy. A study of the dynamics of the level of development of higher mental processes of children with speech disorders using fairy tale therapy is being conducted.

The analysis of the obtained results of research and experimental work allows us to conclude that fairy-tale therapy is an effective means of developing higher mental processes of children with speech disorders.

Keywords: development of higher mental processes, children with speech disorders, fairy tale therapy, speech therapist, research and experimental work.

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи на тему:

«Розвиток вищих психічних процесів дітей з мовленнєвими порушеннями засобами казкотерапії»

Здобувач вищої освіти: Мороз Наталія Олексіївна

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор Шевченко Юлія Михайлівна

Актуальність дослідження. У Державному стандарті дошкільної освіти (БКДО) одним з основоположних принципів дошкільного виховання виділяється соціалізація особистості дошкільника і його комунікативний розвиток які виділені в одну освітню область під назвою «Соціальний розвиток». Подібне об'єднання напрямків розвитку дитини не випадково—воно є актуальним і закономірним. Соціальне середовище особистості сьогодні є вирішальним фактором її розвитку. Воно забезпечує повноцінну практику взаємодії мовленнєвого спілкування.

Отже, головне завдання держави і суспільства по відношенню до дітей з мовленнєвими порушеннями – забезпечення оптимальних умов для розвитку їх індивідуальних здібностей, можливості саморегуляції, формування у дитини основ шанобливого ставлення до оточуючих, вміння спілкуватися і взаємодіяти, залучення до загальнолюдських цінностей.

Науковими дослідженнями у сфері дефектології доведено винятково важливе значення раннього розпізнавання вищих психічних процесів дітей з мовленнєвими порушеннями та їх більш ранньої корекції, що дозволяє попереджати труднощі дітей під час навчання у школі. Корекційно-виховна робота з дітьми дошкільного віку при виражених порушеннях мови призводить до значної компенсації.

Розвиток вищих психічних процесів є основою для успішного навчання, спілкування та адаптації в суспільстві. У дітей з мовленнєвими порушеннями ці

процеси часто розвиваються з відхиленнями, що може призвести до труднощів у навчанні, спілкуванні та адаптації. Недостатня розробленість теоретичних та методичних основ казкотерапії. Незважаючи на те, що казкотерапія є ефективним засобом розвитку вищих психічних процесів, теоретичні та методичні основи її застосування в роботі з дітьми з мовленнєвими порушеннями недостатньо розроблені. Оскільки традиційні методи розвитку вищих психічних процесів не завжди є ефективними для дітей з мовленнєвими порушеннями, виникає необхідність пошуку нових, більш ефективних методів. Дослідження актуальності теми дозволяє зробити висновок про те, що проблема розвитку вищих психічних процесів дітей з мовленнєвими порушеннями є соціально-педагогічно значущою та потребує подальшого дослідження.

Особливо актуальною є розробка методів розвитку вищих психічних процесів засобами казкотерапії, оскільки казкотерапія є ефективним і доступним методом, який може бути використаний з дітьми різного віку та з різним рівнем мовленнєвих порушень.

Об'єкт дослідження: логопедична робота у спеціалізованій групі дитячого садка для дітей з мовленнєвими порушеннями.

Предмет дослідження: казко терапія як засіб розвитку вищих психічних процесів дітей з порушеннями мовлення.

Мета і завдання дослідження Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити застосування казкотерапії як засобу розвитку вищих психічних процесів дітей з порушеннями мовлення.

Завдання дослідження:

- 1) аналіз літератури з проблеми дослідження;
- 2) емпірична перевірка застосування казкотерапії як засобу розвитку вищих психічних процесів дітей з порушеннями мовлення;
- 3) розробка та організація роботи логопеда з розвитку вищих психічних процесів дітей з порушеннями мовлення засобом казкотерапії.

Методи дослідження – теоретичні: аналіз психологічної, педагогічної та науково-методичної літератури з проблеми дослідження, прогнозування, планування; - *емпіричні:* спостереження, бесіди з дітьми, тестування, психолого-

педагогічний експеримент, що включає констатувальний, формувальний та контрольний етапи; - *статистичні* – методи обробки емпіричних даних – якісний та кількісний аналіз отриманих результатів.

Наукова новизна одержаних результатів: обґрунтовано можливості застосування казкотерапії як засобу розвитку вищих психічних процесів дітей з порушеннями мовлення в логопедичній роботі.

Теоретичне, практичне значення отриманих результатів; розроблений зміст роботи застосування казкотерапії як засобу розвитку вищих психічних процесів дітей з порушеннями мовлення в логопедичній роботі може бути використаний логопедом, педагогом-психологом, вихователями в освітньому процесі в дошкільних освітніх організаціях

Апробація результатів дослідження. Матеріали дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри початкової і спеціальної освіти та представлені в доповіді «Особливості розвитку вищих психічних процесів дітей з мовленнєвими порушеннями як соціально-педагогічна проблема» на науково-практичному семінарі «Корекційно-розвиткова робота з дітьми з порушеннями мовлення в мультилінгвальному аспекті» (22 березня 2023 року, м.Запоріжжя).

У першому розділі «Теоретичні основи казкотерапії у роботі логопеда у педагогічній теорії та практиці» представлено особливості розвитку вищих психічних процесів дітей з мовленнєвими порушеннями як соціально-педагогічна проблема, сутнісна характеристика роботи логопеда; розширено та уточнено казкотерапія як засіб розвитку вищих психічних процесів дітей з мовленнєвими порушеннями, критерії, показники та рівні розвитку вищих психічних процесів дітей з мовленнєвими порушеннями.

У другому розділі «Дослідно-експериментальне дослідження казкотерапії як засобу розвитку вищих психічних процесів дітей з порушеннями мовлення» висвітлено сучасний стан розвитку вищих психічних процесів дітей з порушеннями мовлення; зміст та організація розвитку вищих психічних процесів дітей з порушеннями мовлення засобом казкотерапії; доведено динаміку рівня розвитку вищих психічних процесів дітей з порушеннями мовлення засобом казкотерапії.

За результатами дослідження сформульовані наступні висновки:

Підбиваючи підсумки теоретичної частини можна зробити висновки, що до вищих психічних процесів впевнено відносять пам'ять, мислення, мовлення та сприйняття. Чи відносити до вищих психічних функцій увагу, волю, мотивацію загалом, внутрішні почуття та соціальні емоції – питання спірне. Основна складність тут у тому, що за визначенням вищих психічних процесів – довільні функції, а довільність другого списку під питанням. Для розвиненої людини це цілком довільні функції, масової особистості ці функції мимовільні. Отже, знання педагогами і психологами особливостей особливості розвитку вищих психічних процесів дітей з мовленнєвими порушеннями, та їх особистісні особливості має важливе значення, оскільки вони створюють основу для повноцінного включення дітей в різні види діяльності і, перш за все, в навчальну.

Визначили що, у межах нових стандартів зазначені цілі, завдання, напрями діяльності логопеда безпосередньо відбиваються у системі корекційно-логопедичного супроводу дітей. Таким чином, стратегія діяльності логопеда пов'язана з оновленими стандартами та проходять основною лінією взаємодії спеціалістів системи загальної освіти. Сьогодні до діяльності сучасного логопеда стандарт дошкільної освіти висуває особливі вимоги: він зобов'язаний нести позитивний настрій у спілкуванні з дітьми, колегами, батьками, що дозволяє налагодити комунікативні зв'язки, протистояти стресовим ситуаціям

Розкрили що, робота за допомогою казкотерапії добродійно впливає на розвиток вищих психічних процесів дітей з мовленнєвими порушеннями: на збагачення словникового запасу, вміння правильно сформулювати та висловити свою думку або показати свою емоційну реакцію, скоординувати та звести до мінімуму внутрішню напругу і, як наслідок, позбутися страхів і тривожності, продовжувати збагачувати та ускладнювати свої знання про світ і оточуючих дитини людей, вчитися встановлювати конструктивні та позитивно налаштовані відносини, розвивати своє мислення, вміння використовувати логіку і чуттєво-емоційне сприйняття.

Дані, отримані в результаті вивчення особливостей розвитку вищих психічних процесів дітей з мовленнєвими порушеннями, дозволять не тільки

об'єктивно і повно оцінити стан їхнього мовлення, а й розробити необхідні напрями корекційної роботи, що забезпечить все більш якісний рівень розвитку мовлення на наступних етапах навчання. Психолінгвістичний аналіз мовленнєвого розвитку дитини дає змогу не лише з кількісних, а й якісних позицій виділити й оцінити лексико-семантичний компонент мовленнєвої діяльності на основі розробки на цій основі способу формування розумових операцій, що забезпечують засвоєння лексичні одиниці. Необхідно враховувати той факт, що при поданні діагностичного матеріалу та аналізі отриманих відповідей у дітей з порушеннями мовлення (моторна алалія, анартрія, дизартрія) рівні експресивного та імпресивного мовлення можуть не співвідноситись. Для таких дітей, які не вміють давати усну відповідь, під час обстеження необхідно подати матеріал у таких умовах, щоб дитина могла показати або вибрати потрібні картинки.

Вивчивши теоретичні питання з проблеми розвитку вищих психічних процесів дітей з порушеннями мовлення, ми приступили до експериментальної частини нашого дослідження. Для цього ми визначили групу дітей, які послужили базою нашої роботи. В експерименті брали участь 20 дітей у віці 5-6 років ЗДО № 4. Сама експериментальна частина складалася з трьох етапів: констатуючого, формуючого і контрольного.

Після проведених діагностичних завдань спрямованих на вивчення рівня розвитку вищих психічних процесів дітей з порушеннями мовлення були отримані наступні дані: у експериментальній групі з високим рівнем дітей не має, з середнім рівнем 60% дітей, а з середнім рівнем 40%. У контрольній групі також з високим рівнем відсутні діти, з середнім рівнем 50% та низьким теж 50%. Таким чином, аналізуючи результати констатуючого експерименту, ми дійшли висновку, що необхідно для підвищення рівня вищих психічних процесів дітей з порушеннями мовлення потрібно застосувати такий засіб як казкотерапія.

В основі логопедичної роботи з розвитку вищих психічних процесів дітей з порушеннями мовлення засобом казкотерапії можуть застосовуватися різні казки, що не тільки активізує дітей, які в цьому віці активно знайомляться з різними художніми творами, але й система робота, заснована на матеріалі казок,

правильно організована, спланована та цілеспрямована, сприятиме розвитку їх мовлення. Для розвитку вищих психічних процесів дітей з порушеннями мовлення ефективним засобом є казкотерапія, завдяки якій відбувається розвиток не лише вищих психічних процесів дітей з порушеннями мовлення, а й розвивається інтерес до художньої літератури, підвищується пошукова активність, виховується здатність переживати долю казкових героїв. В результаті порівняльного аналізу даних впливає висновок, що позитивна динаміка змін розвитку вищих психічних процесів дітей з порушеннями мовлення дошкільнят можлива при використанні казкотерапії, зокрема з використанням різної навчально-виховної методології.

Таким чином, отримані дані підтверджують, що діти експериментальної групи усвідомили значення і сутність формування вищих психічних процесів, які необхідні для загального розвитку, як видно з дослідження, що рівень розвитку вищих психічних процесів дітей з порушеннями мовлення при використанні казкотерапії, піднявся на 20%, це доводить про ефективність запропонованої нами методики занять.

Підсумовуючи проведену експериментальну роботу можна сказати, що ефективність рівня розвитку вищих психічних процесів дітей з порушеннями мовлення буде підвищена, якщо буде створена емоційно благополучна атмосфера в групі, надана свобода і самостійність, позитивний психологічний настрій в умовах педагогічної діяльності, і будуть враховані наші висновки щодо діагностик щодо проведення занять.

Магістерська робота виконувалася з вересня 2022 року до грудня 2023 року.

Місце виконання: Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького.

Робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (всього 80) та додатків. Загальний обсяг складає 79 сторінок. Робота містить 3 таблиці, 6 діаграми.

Ім'я користувача:
Анастасія Сухомлінова

ID перевірки:
1015921889

Дата перевірки:
19.11.2023 17:05:49 EET

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
19.11.2023 19:14:37 EET

ID користувача:
100012861

Назва документа: **Мороз**

Кількість сторінок: **55** Кількість слів: **12279** Кількість символів: **94533** Розмір файлу: **158.85 KB** ID файлу: **1015583904**

25.6% Схожість

Найбільша схожість: 3.12% з Інтернет-джерелом (<http://detkam.in.ua/pedagogichni-umovi-intelektualenogo-rozvitku-st..>)

25.2% Джерела з Інтернету 667 Сторінка 57

1.03% Джерела з Бібліотеки 5 Сторінка 62

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнено

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнено

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аніщук А. М. Основи дефектології та логопедії : навч.-метод. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2012. 175 с.
2. Архіпова Є.Ф. Особливості логопедичної роботи при дизартрії. *корекційна педагогіка* №1, 2004, с.36-42.
3. Бех І. Д. Виховання особистості: підручник для студ. вищ. навч. закл. Київ: Либідь. 2008. 848 с.
4. Богуш А. М. Методика навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах : підручн. для студентів вищ. навч. закл. К. : ВД «Слово», 2018. 440 с
5. Богуш А. М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років : монографія. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2004. 376 с.
6. Брушневська І. М. Комунікативний компонент мовленнєвої діяльності у дітей: методика формування: навч.-метод. посіб. для роботи з дітьми із порушеннями мовлення / Ірина Брушневська, Юлія Рібцун ; Ін-т спец. педагогіки і психології ім. Миколи Ярмаченка НАПН України, Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Запоріжжя : ЛПКС, 2020. 142 с.
7. Гаврилова Н. Порушення фонетичного боку мовлення у дітей. Монографія. / Н. Гаврилова.- Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2011. 200 с.
8. Горшкова Г. В. Логопедичні техніки: корекція психомоторного розвитку дітей із загальним недорозвитком мовлення: навч.-метод. посіб. / Г. В. Горшкова; Запоріжжя : Вид-во Хортиц. нац. акад., 2019. 229 с.
9. Гридковець Л. Долаймо Труднощі разом з дитиною. Казкотерапія дитячих проблем / Л. Гридковець. Львів: Скриня: Монастир Редемптористів, 2013. 66с.
10. Грицай, Ю. О. Теорія і методика виховання: курс лекцій: Навч. посіб. / Ю. О. Грицай; Миколаївський держ. ун–т ім. В.О. Сухомлинського. Миколаїв: МДУ ім. В.О. Сухомлинського, 2005. 207 с.

11. Дегтяренко Т.М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навчальний посібник. Т.М. Дегтяренко, Л.С. Вавіна. Суми: ВТД «Університетська книга», 2018. 302 с.
12. Дичківська І.М. Інклюзивна освіта: шляхи впровадження. І. М. Дичківська. *Дошкільне виховання*. 2013. №12. С. 3-6
13. Добрі казки: для дітей дошк. та мол. шк. вік /уклад. Ю. М. Карпенко. Київ : Глорія, 2020. 61 с.
14. Духовно–моральне виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб. для вихователів дошк. навч. закл. / Нац. акад. "Остроз. акад." ; уклад.: Скрипник В. В., Сучок В. Є. ; за ред. В. М. Жуковського. 2–ге вид., допов. і перероб. Острог : Вид–во Нац. ун–ту "Остроз. акад.", 2012. –183 с.
15. Євсікова, Н. Г. Народні казки як виховання моральних якостей дошкільнят. Н. Г. Євсікова, Л. Н. Муссугалієва. *Молодий учений*. 2019. № 9.1 (247.1). С. 78-85.
16. Журавльова А. Є., Федієнко В. В. Домашня логопедія без проблем книга для батьків, які хочуть самі навчити дитину правильно вимовляти звуки. Харків : Видавничий дім «Школа», 2006. 112 с
17. Казачінер О. С. Казкотерапія: поглиблений курс. Практикум . О. С. Казачінер, Ю. Д. Бойчук; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, Каф. здоров'я людини, реабілітології і спец. психології. Харків : Панов А. М. вид., 2022. 119 с.
18. Казкотерапія як метод символ – драми в роботі психолога та соціального працівника: навч.-метод. посіб. / О. А. Орловська ; Навч.-наук. гуманітар. ін-т Тавр. нац. ун-ту ім. В. І. Вернадського, Каф. психології, соц. роботи та педагогіки. Київ : Гельветика, 2020. 162 с.
19. Калуська Л. В.. Казковий дивосвіт. Формування життєвої компетентності та базових якостей дошкільника на основі казок Василя Сухомлинського: наук.–метод., практико орієнт. посіб. на допомогу дошк. працівникам Івано–Франківськ : Симфонія форте, 2010. 160 с.

20. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання: навч. посібник для студ. вищих пед. навч. закл. / С. Г. Карпенчук. 2. вид., доп. і перероб. К. : Вища школа, 2005. 344 с.
21. Козлова В.А., Максименко В.С. Фронтальна робота з усунення лексико-граматичного недорозвинення мовлення у дошкільників (лексико-граматична ланка) / В.А. Козлова, В.С. Максименко. Кіровоград: Видавництво КОІППО імені Василя Сухомлинського, 2015. 91 с.
22. Козлова, С.А. Моральне і трудове виховання дошкільників. посібник для студ. вищ. пед. навч. закладів / С. А. Козлова, Н.К. Ледовських, В.Д. Калішенко та ін. Під ред. С. А. Козлової К.: Видавничий центр «Академія», 2002. 192с.
23. Колишкін О. В. Вступ до спеціальності Дефектологія: навчальний посібник. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2006. 288 с.
24. Комісарик М. І. Теорія та методика виховання дітей дошкільного віку: підручник / Марія Комісарик, Галина Чуйко. Чернівці : Книги–XXI, 2013. 483 с.
25. Конопляста С. Ю. Сак Т.В. Логопсихологія: навч. посіб; за ред. д-ра пед. наук, проф. М. К. Шеремет. 2-ге вид., стер. Київ: Знання, 2012. 293 с.
26. Крутій К. Л. Діагностика мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. Запоріжжя : ЛПС-ЛТД, 2005. 208 с.
27. Лазарева І.А. Неврологічні основи логопедії: Навчально-методичний посібник для студентів дефектологічних спеціальностей. Луганськ, 2015. 132 с.
28. Логопедична робота в дошкільному навчальному закладі. авт.-упоряд.: Мацюк Ганна Вікторівна та ін. К. : Редакції загальнопедагогічних газет, 2013. 126 с.
29. Логопедична робота з дітьми із фонетико-фонематичними порушеннями мовлення: завдання, вправи, ігри: навч.-метод. посіб. із логопед. роботи з дітьми дошк. і мол. шк. віку для учителів-логопедів закл. дошк. та заг. серед. освіти, учителів і вихователів спец. закл. заг. серед. освіти, студентів

- пед. закл. вищ. освіти / авт.-уклад.: Л. О. Федорович, О. В. Чубенко. Запоріжжя : ЛПКС, 2018. 304 с.
30. Логопедична робота при дислалії: Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т корек. педагогіки та психології ; підгот. М. К. Шеремет. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. 147с.
31. Логопедична робота у дитячому садку: збірка. упоряд. Г. М. Лисенко. К. : Шкільний світ, 2011. 120 с.
32. Логопедія : підручник / за ред. М. К. Шеремет. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2018. 856с.
33. Логопедія: навчальний посібник / І.М. Омельченко, В.В. Тарасун, Л.О. Федорович. Кременчук: Християнська Зоря, 2011. 416 с.
34. Локарева Г.В. Казкотерапія в підготовці соціальних педагогів до професійної діяльності: теорія і практика: монографія / Г. Локарева, О. Філь ; Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 415 с.
35. Малярчук А. Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих вад : у 2-х ч. Київ : ЛТД, 2005. I ч. 272 с.; II ч. 183с.
36. Малярчук А. Я. Обстеження мовлення дітей: дидактичний матеріал. Київ : Літера ЛТД, 2003. 104 с.
37. Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих недоліків: навчальний посібник К.: Літера ЛТД, 2015. Ч. I. 272 с.
38. Манько Н. В. Діагностика та корекція мовленнєвого розвитку дітей раннього віку : науковометодичний посібник. Київ : КНТ, 2008. 256 с.
39. Мартиненко І. В. Логопсихологія: курс лекцій 2-ге вид., випр. і допов. Київ : ДІА, 2016. 115 с.
40. Мартинчук О. В. Основи корекційної педагогіки : навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта». Київ : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. 288 с.
41. Марченко І. С. Спеціальна методика початкового навчання української мови (логопедична робота з корекції порушень мовлення у дошкільників): навч. посіб. 1-е вид. К. : Слово, 2010. 285с.

- 42.Марченко І. С. Спеціальна методика розвитку мовлення (логопедична робота з корекції порушень мовлення у дошкільників): навч. посіб. / І. С. Марченко. 3-тє вид., перероб. та допов. Київ : Слово, 2015. 307с.
- 43.Маценко Л. М. Теорія і методика виховання: навч. посіб. / Л. М. Маценко; Нац. ун–т біоресурсів і природокористування України. Київ : Компринт, 2016. 319 с.
- 44.Омеляненко В.Л. Теорія і методика виховання: навч. посіб. / В. Л. Омеляненко, А. І. Кузьмінський. К. : Знання, 2018. 415 с.
- 45.Орловська О. А. Педагогіка: навч. посіб. / уклад. І. В. Ковальчук ; Чернів. нац. ун–т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : Рута, 2018. 427 с.
- 46.Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: підручник / Т. Поніманська. 3–тє вид., випр. Київ : Академвидав, 2015. 446с.
- 47.Рібцун Ю. В. Дитина з порушеннями мовленнєвого розвитку / Ю. В. Рібцун. Харків : Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 40 с.
- 48.Рібцун Ю. В. Я учуся розмовляти: навч.-метод. комплект : логопед. альб. розвитку мовлення дошкільників 3-6 років / Ю. В. Рібцун. Київ : Генеза, 2019. 159 с.
- 49.Рібцун, Ю. В. Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п'ятого року життя із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення: програмно-методичний комплекс / Ю. В. Рібцун. К., 2012. 258 с.
- 50.Савченко М. А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2017. 160 с.
- 51.Сак Т. В. Особлива дитина: Від народження до 6 років : поради батькам. Київ : Літера ЛТД, 2018. 144 с.
- 52.Світлична С. П. Виховання ціннісного ставлення до себе у старших дошкільників засобами народної педагогіки: монографія / С. Л. Світлична ; Харк. нац. пед. ун–т ім. Г. С. Сковороди. Х. : б. в., 2013. 243 с.
- 53.Семенова Н. І. Формування здорової особистості дитини старшого дошкільного віку у взаємодії закладу дошкільної освіти та сім'ї: монографія / Наталія Семенова ; Східноєвроп. нац. ун–т ім. Лесі Українки. Луцьк : Твердиня, 2018. 255 с.

54. Синьов В. М., Коберник Г. М. Основи дефектології : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2014. 143 с.
55. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник / за ред. академіка В. І. Бондаря. Луганськ : Альма-матер, 2013. 436 с.
56. Теорія і методика навчання й виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: від історії до інновацій: монографія / Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка ; заг. ред., упоряд.: А. А. Сбруєва, С. М. Кондратюк. Суми : Мрія, 2015. 587 с.
57. Ткач О. М. Логопедія: формування семантичних полів слів у дітей з системними порушеннями мовлення: монографія. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2019. 239 с.
58. Ткач, Р. М. Казкотерапія дитячих проблем Х: Мова, 2012. 116 с.
59. Українські народні казки: для дітей 0+ / літ. переказ О. В. Зав'язкін ; худож. О. В. Зарбі-Гальчук. Київ : Кристал Бук, 2019. 160 с.
60. Українські народні казки: Для мол. та серед. шк. віку. 3-тє вид. К.: Веселка, 2015. 271 с.
61. Федорович Л. О. Постановка звуків у вимові дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: навч.-метод. посіб. для учителів-логопедів шк. і дит. садків, учителів і вихователів спец. загальноосвіт. закл., студентів пед. вишів / Людмила Федорович. Вид. 2-ге, перероб. та допов. Запоріжжя : ЛПС, 2016. 123с.
62. Філоненко С.О. Усна народна творчість: Навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2008. 416 с.
63. Фіцула М. М. Педагогіка. Навч. посібник. / М. М. Фіцула К.: Академвидав, 2006 559 с.
64. Франц фон, М. Л. Психологія казки. тлумачення чарівних казок / М. Л. Франц фон Х. , 2008. 234 с
65. Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринолалія : навчальний посібник / за заг. ред. М. К. Шеремет, І. В. Мартиненко. Київ : КНТ, 2018. 380 с.

66. Шевченко Ю.М. Культурологічний підхід як теоретико-методологічна основа стратегії вдосконалення готовності студентів до духовно-морального розвитку молодшого школяра. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Київ – Вінниця. 2019. №53. С. 60-64.
67. Шевченко Ю.М. Використання інтерактивної гри в умовах навчання дітей з особливими потребами в початковій школі. Освіта дітей з особливими потребами: від інституалізації до інклюзії. Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. С.360-363.
68. Шеремет М. К. Логопедія (корекційна робота при дислалії): навч. посіб. / М. К. Шеремет, О. В. Ревуцька ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. 160 с.
69. Шеремет М. К. Прогнатія, її причини та вплив на вимову. М. К. Шеремет, В. О. Кондратенко. Хрестоматія з логопедії. Навчальний посібник. К.: КНТ, 2006. 175 с.
70. Шеремет М. К. Сучасні підходи до подолання порушень звуковимови. *Педагогіка та методики: спеціальні. Збірник наукових статей НПУ ім. М. П. Драгоманова*, Випуск 1. К.: 2010. С. 127 – 132.
71. Шеремет М.К., Ревуцька О.В. Логопедія (корекційна робота при дислалії): навчальний посібник. / М.К. Шеремет, О.В. Ревуцька К. 2009. 244 с.
72. Edouard Séguin (1812-1880), un pionnier de la psychiatrie de l'enfant. 2006
73. Broca Paul. General Instructions for Anthropological Research and Observation. ., 1865
74. Bühler K. Sprachtheorie. Die Darstellungsfunktion der Sprache. Jena, 1934. 434 S.
75. Bruner J. Beyond the information given; studies in the psychology of knowing, Progress Publ., 1977. 413 p.
76. Goldscheider, Johann Karl August Eugen Alfred in: Neue Deutsche Biographie (NDB). Gruppe 6, Duncker & Humblot, Berlin, 1964

- 77.Selye, Hans Reflection paper on the adaptogenic concept : EMEA/HMPC/102655/2007 : [англ.] : Comittee on Herbal Medicinal Products (HMPC) of European Medicines Agency. London : EMA, 2008.
- 78.Dubiaha Svitlana, Shevchenko Yuliia. The impact of inclusive practices on academic performance in primary school. AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. 2022. 12 (2). с. 124-127.
- 79.Dubyaga S, Shevchenko Yu, Fefilova T. Rozvytok tvorchykh zdibnostei maibutnoho vchytelia pochatkovoї shkoly u protsesi navchannia u VNZ. Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies. 2014. 35(1). 309-317.
- 80.Shevchenko Yu, Zhuravlova Larysa, Taranenko Halyna, Dubiaha Svitlana. Students' readiness for the formation of primary schoolchildren's argumentative skill while identifying the real motive of the action. AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research, 10 (1). 2020. p. 100-106.